

Наталія Казакова
(Київ)

ДО ПИТАННЯ СТВОРЕННЯ БІБЛІОГРАФІЧНОГО РЕСУРСУ З ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОГО КІНО ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ

Із 2010 року НПБУ здійснює історико-бібліографічне дослідження «Матеріали до історії українського кіно», яке має завершитися створенням серії науково-допоміжних бібліографічних покажчиків і публікацій.

Мета дослідження – створення кінематографічної бібліографії як складової національного бібліографічного репертуару. Передбачається опрацювання документальних потоків фахової літератури й періодичних видань, опублікованих на території України та поза її межами. Паралельно здійснюватиметься процес виявлення матеріалів про українське кіно в літературі й періодичних виданнях історичної, культурологічної, мистецтвознавчої та літературознавчої тематики тощо. Бібліографічний ресурс стане основою випусків науково-допоміжного покажчика «Матеріали до історії української кінематографії, кінець ХІХ ст. – 2015 рр.». Перший з них – «Матеріали до історії українського кіно. 1991–1911» – перебуває в стадії підготовки.

Програмою передбачено проведення локального дослідження «Кінематографічні періодики України». Результатом цієї роботи стануть покажчики змісту фахових періодичних видань, анотований бібліографічний покажчик «Кінематографічні періодики України ХХ–ХХІ ст.». Початок роботи в цьому напрямі покладено – розписано зміст журналів «Кіно» (1925–1933) та «Радянське кіно» (1935–1938).

Прикладними завданнями дослідження є виявлення за допомогою фахівців-кінознавців найцінніших та найрідкісніших книжкових і періодичних видань кінематографічної тематики, їхнє оцифрування з метою зберігання; реконструкція книговидавничого каталогу спеціалізованого видавництва «Укртеатркіноvyдав».

Утілення цієї масштабної програми послужить збереженню документальної та культурної спадщини української кінематографії.

Ключові слова: бібліографія, українське кіно, історія.

At the end of 2009 the Scientific Council of the National Parliamentary Library of Ukraine approved the program of historical and bibliographical survey «Materials on the history of Ukrainian cinema» that should complete with the creation of series of research supporting bibliographic indices and publications.

The purpose of the study is the creation of cinematic bibliography as a part of the national bibliographic repertoire. The processing of streams of professional literature and periodicals published in Ukraine and abroad is expected. The parallel detection of materials on Ukrainian cinema in the literature and periodicals on historical, cultural, art and literary topics and etc. will be carried on. This bibliographic resource will form the basis of the research supporting index «Materials on History of the Ukrainian cinematography, the end of the XIX century – the beginning of XXI century». The first issue «Materials on History of the Ukrainian cinema. 1991–1911» is under preparation.

The program includes local research «Cinematic periodicals of Ukraine». This will result in the creation of Indices of special periodicals, annotated bibliography «Cinematic Periodicals of Ukraine of XX–XXI centuries». The start in this direction is made by content indexing of the journals «Kino» (1925–1933) and «Radian'ke kino» (1935–1938).

The applied task of the research is to identify with the help of experts in cinematology the most valuable and rare books and periodicals on cinematic subjects, their digitization for storage, the reconstruction of the special publishers directory «Ukrteatrkinovydav».

Implementation of this ambitious program will serve the preservation of the documentary and cultural heritage of the Ukrainian cinematography.

Keywords: bibliography, Ukrainian cinema, history.

С 2010 года НПБУ осуществляет историко-библиографическое исследование «Материалы к истории украинского кино», которое планируется завершить созданием серии научно-вспомогательных библиографических указателей и публикаций.

Цель исследования – создание кинематографической библиографии как составной национальной библиографической репертуары. Предполагается обработка документальных потоков профессиональной литературы и периодических изданий, опубликованных на территории Украины и за ее пределами. Параллельно будет осуществляться процесс выявления материалов об украинском кино в литературе и периодических изданиях исторической, культурологической, искусствоведческой и литературоведческой тематики и т. д. Библиографический ресурс станет основой выпусков научно-вспомогательного указателя «Материалы к истории украинской кинематографии, конец XIX – 2015 гг.». Первый из них – «Материалы к истории украинского кино. 1991–1911» – находится в стадии подготовки.

Программой предусмотрено проведение локального исследования «Кинематографические периодики Украины». Результатом этой работы станут указатели содержания профессиональных периодических изданий, аннотированный библиографический указатель «Кинематографические периодики Украины XX–XXI в.». Начало работы в этом направлении положено – сделано расписание содержания журналов «Кіно» (1925–1933) и «Радянське кіно» (1935–1938).

Прикладные задачи исследования – выявление с помощью специалистов-киноведов наиболее ценных и редких книжных и периодических изданий кинематографической тематики, их оцифровка с целью обеспечения их сохранности; реконструкция книгоиздательского каталога специализированного издательства «Укртеатркіновидав».

Воплощение этой масштабной программы послужит сохранению документального и культурного наследия украинской кинематографии.

Ключевые слова: библиография, украинское кино, история.

Важликим посередником і джерельною базою для вивчення історії, науки та культури є бібліографічні ресурси. У 50-х роках ХХ ст. в Україні склалася система створення галузевих бібліографічних видань. Бібліографічна діяльність, як і загалом робота бібліотек, спрямовувалася на виконання «історичних рішень» партійних з'їздів і пленумів. Починаючи із середини 1960-х років, для вирішення проблем інформаційно-бібліографічного забезпечення потреб науки й культури наказом Міністерства культури України було розподілено тематику інформаційно-бібліографічної діяльності між головними державними бібліотеками країни. За Національною парламентською бібліотекою України (далі – НПБУ) було закріплено таку проблематику: літературознавство, мовознавство та художня література; культура й мистецтво.

З історії культурної політики в Україні. У ХХ ст. в Україні було створено такі провідні галузеві бібліотеки: Державна наукова сільськогосподарська бібліотека Української академії аграрних наук (1921)¹, Національна наукова медична бібліотека України (1930), Державна науково-технічна бібліотека України (1935), Державна історична бібліотека України (1939), Державна наукова архітектурно-будівельна бібліотека ім. В. Г. Заболотного (1944), Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В. О. Сухомлинського (1999). На відміну від Російської Федерації, де із середини 1920-х років було створено Російську державну бібліотеку мистецтв, такої бібліотеки загальнодержавного рівня в Україні немає.

На початку 1980-х років НПБУ видала серію рекомендаційних бібліографічних покажчиків з культури й мистецтва, до якої ввійшли два видання про кинематографію: «Кіномистецтво СРСР» та «Кіномистецтво Радянської України»². Статті про митців українського кіно та про історію українських кіностудій з бібліографічними списками друкувалися на сторінках багаторічного довідкового видання НПБУ «Календар знаменних і пам'ятних дат»³. Інформаційний центр з питань культури та мистецтва, підрозділ НПБУ, з 1977 року здійснює оперативне інформаційне забезпечення

підрозділів Міністерства культури України й відповідних структур⁴. Матеріали «Інформцентру» в паперовому вигляді поступово замінюють електронними.

За роки незалежності діяльність НПБУ в цій царині дещо пожвавилася: видано ряд покажчиків з питань культури й мистецтва, які містять відомості про історію українського кіно та його діячів⁵. У започаткованій (спільно з Інститутом літератури ім. Т. Г. Шевченка) серії «Шістдесятництво: профілі на тлі покоління» вийшли біобібліографічні нариси, присвячені творчості М. Вінграновського, І. Дзюби, Є. Гуцала, Л. Танюка та ін.⁶ У листопаді 2011 року було презентовано нове видання – біобібліографічний покажчик «Іван Драч: Література. Кінематограф. Політика».

Серед видань наукових та обласних наукових універсальних бібліотек варто відзначити бібліографічні праці, присвячені видатним діячам українського кіно: Олександрову Довженку, Леоніду Бикову, Івану Миколайчуку, Ігорю Савченку, Семену Свашенку, Вірі Холодній⁷. Високої оцінки заслуговує біобібліографічний покажчик до ювілею І. Миколайчука, підготовлений працівниками Чернівецької ОУНБ⁸. Про історію створення цього видання бібліографами Чернівецької ОУНБ мовиться в рецензії на сторінках журналу «Кіно-Театр»⁹. Головна цінність видань обласних бібліотек – залучення широкого кола краєзнавчих матеріалів і прагнення ознайомити читачів зі сторінками українського кіно; головна хибка – обмеженість бібліографічного ресурсу як віддзеркалення стану фондів більшості сучасних бібліотек: недоотримання сучасних видань кінематографічної тематики (малі накладки) та відсутність книжкових і періодичних видань минулих років (із різних причин). Про бібліографічні ресурси кінематографічної тематики, підготовлені бібліотеками України, можна також дізнатися з видань НПБУ¹⁰. До сьогодні для науковців, творчої молоді та всіх, хто серйозно цікавиться українським кіно, основними джерелами науково-допоміжної бібліографії залишається прикнижкова та пристатейна бібліографія до наукових публікацій. Починаючи з 2009 року, НПБУ здійснює розпис наукових видань з метою відображення прикнижкових списків літератури понад 100 назв¹¹. Найбільшу популярність серед читачів бібліотек мають електронні бібліографічні ресурси: електронні каталоги, бази аналітичної інформації з журналів і наукових збірників, які також містять відомості про видання й публікації кінематографічної тематики.

До процесу створення бібліографічних ресурсів долучилися кінознавці, що підкреслює актуальність науково-допоміжної бібліографії як важливого чинника науково-дослідної діяльності¹².

Починаючи з 2010 року, НПБУ здійснює історико-бібліографічне дослідження «Матеріали до історії українського кіно», що передбачає створення серії науково-бібліографічних покажчиків з метою розкриття і зберігання культурно-мистецької спадщини України, зокрема історії вітчизняного кінематографа від його зародження до сьогодення, шляхом реалізації однієї з основних функцій національної бібліотеки – створення кінематографічної бібліографії як складової національного бібліографічного репертуару. Хронологія дослідження охоплює понад сто років. За типологічним складом – це книги, брошури, періодичні та продовжувані видання, електронні й неопубліковані матеріали. Крім видань кінематографічної тематики, планується аналітико-синтетичне опрацювання широкого кола видань мистецтвознавчої, культурологічної, історико-культурної, літературознавчої проблематики для виявлення матеріалів з історії українського кіно. Аналіз існуючої бібліографічної продукції наукових та обласних бібліотек більш ніж за сорок років засвідчив, що не склалася традиція створення науково-допоміжних бібліографічних покажчиків літератури з питань культури й мистецтва, зокрема кінематографічної тематики; не адаптовано методику бібліографування ілюстрованих періодичних видань. Реалізація програми дослідження дозволить вирішити проблему підвищення інформативності фахівців, бібліотечних працівників і читачів регіональних бібліотек, яким бракує не тільки видань, але й інформації про репертуар сучасної книжкової продукції кінематографічної тематики.

На етапі підготовки перебуває перший випуск науково-допоміжного бібліографічного покажчика «Матеріали до історії українського кіно. 1991–2011». Цей бібліографічний ресурс буде містити відомості про фахові книжкові видання, аналітичні матеріали з наукових збірників і видань, що продовжуються, наукових конференцій не тільки кінематографічної проблематики. Значна частина інформації з історії українського кіно міститься у виданнях мистецтвознавчої, культурологічної, історико-культурної та історичної тематики, яка також увійде до покажчика.

До другого випуску науково-допоміжного бібліографічного покажчика «Матеріали до історії українського кіно. 1991–2011» плануємо, крім статей із фахових періодичних видань, додати статті з періодичних видань суспільно-політичної, історико-культурної, культурологічної та літературно-мистецької тематики. Загалом заплановано переглянути понад 40 назв.

На наступному етапі дослідження передбачено опрацювати документальні потоки книжкових видань, аналітичних матеріалів з наукових збірників і видань, що продовжуються, за період з початку ХХ ст. – до 1991 року. Наявність державної реєстрації українського друку з 1924 року лише частково полегшить роботу. Уже під час розробки проблематики дослідження ми констатували відсутність у фондах провідних бібліотек Києва більшості видань кінематографічної тематики 20–30-х років ХХ ст.

Проблематика дослідження «Матеріали до історії українського кіно» також передбачає вивчення наявності відомостей про українське кіно в українських енциклопедичних, універсальних та галузевих довідкових виданнях (як україномовних, так і іншомовних) і подальшу підготовку аналітичних публікацій про результати аналізу й порівняння.

Важливим і складним завданням у створенні національної кінематографічної бібліографії є розшук і збір публікацій про історію українського кіно, виданих за межами України. Безумовно, основу такого ресурсу становитимуть аналітичні матеріали з наукових збірників і фахової періодики (журналів), виданих на території СРСР та в межах сучасних кордонів РФ, а також відомості про видання української діаспори, присвячені питанням історії українського кіно (фрагментарно, за доступними джерелами).

Значний обсяг інформації про початок кінопроцесу в Україні зберігають періодичні видання першої третини ХХ ст. Репертуар кінематографічної періодики є історичною та документальною пам'яткою, а зміст публікацій – важливим підґрунтям для подальших наукових розвідок. Стан збереження кінематографічної періодики можна констатувати як украй незадовільний: про окремі періодичні видання першого десятиліття ХХ ст. збереглися лише друковані згадки або обкладинки, інші назви представлено окремими числами (комплекти відсутні). Під час проведення локального історико-бібліографічного дослідження «Кінематографічні періодики України» планується зібрати відомості про більш ніж 60 назв видань кінематографічної тематики, які виходили в Україні за понад 100 років, та опрацювати вміщені в них матеріали. Результатом цієї роботи будуть покажчики змісту фахових періодичних видань, зокрема «Радянське кіно» (1935–1938), «Новини кіноекрана» (1961–1994) й анотований бібліографічний покажчик «Кінематографічні періодичні видання України ХХ – початку ХХІ ст.». Останній бібліографічний покажчик міститиме загальну інформацію про кожне періодичне видання, провідні теми публікацій і відомості про авторів. У цій роботі плануємо скористатися досвідом і методиками колег з Науково-дослідного центру періодики¹³ Львівської національної наукової бібліотеки ім. В. Стефаника НАН України.

У грудні 2011 року НПБУ видала систематичний покажчик змісту журналу «Кіно» (1925–1933)¹⁴. Автори вступних статей до цього видання: кінознавці Лариса Брюховецька – головний редактор журналу «Кіно-Театр», Сергій Тримбач – голова Співки кінематографістів України; упорядники: Наталя Казакова і кінознавець Роман Росляк. Тривалий час матеріали журналу «Кіно» були чи не єдиним джерелом відомостей

з теорії та історії становлення українського кіно. Достатньо лише переглянути працю українського радянського кінознавця Олени Шупик¹⁵. Про цей журнал у різні часи писали українські кінознавці Л. Брюховецька, С. Безклубенко, молоді дослідники в галузі історії журналістики А. Мочарко та М. Півторак¹⁶. Журнал «Кіно» – «журнал української кінематографії» (як було зазначено на першій сторінці кожного номера видання)¹⁷ – виходив у Харкові (1925, 1932–1933) та Києві (1926–1932). Загалом було видано 109 одиниць журналу (враховуючи подвійні номери, – 135). Наклад коливався від 3 тис. до 12 тис. примірників. Концепція перших років видання журналу засвідчує тяжіння до ґрунтовного наукового висвітлення проблем теорії та історії кіно, кінодраматургії, режисури, акторської та операторської майстерності; прагнення редакції та авторів сприяти розвитку української національної культури й мистецтва на тлі кращих зразків зарубіжної кінематографії, розкривати діяльність Всеукраїнського фотокіноуправління (ВУФКУ) й українських кінофабрик. Згодом видання стало сірим за формою, «партійно-клясовим» за змістом. Матеріали публікацій згруповано за 14-ма розділами й підрозділами, відповідно до основної проблематики журналу. Найбільшу складність у систематизації становила полярність змісту публікацій періоду українізації процесу створення кіно, а з кінця 1928 року – періоду різкого переходу на позиції войовничого соціалістичного реалізму. Тому в межах розділів і підрозділів інформацію про публікації розташовано хронологічно: за роками, номерами журналів. Роботу виконано на комплектах журналів, що зберігаються у НПБУ та НБУВ (Національній бібліотеці України ім. В. Вернадського). На жаль, частина номерів журналу перебуває в незадовільному фізичному стані: відсутні кольорові вклейки, додатки «“Кіно” лібретто», при реставрації деяких примірників журналу бібліотекарями було переплутано сторінки. Науково-допоміжний апарат покажчика складається з «Іменного покажчика», покажчиків географічних назв, назв фільмів, назв установ та організацій. Суттєву складність становило впорядкування іменного покажчика, адже багато прізвищ у журналі вказано без ініціалів, зазначено різні варіанти написання прізвищ, а закордонні – подано в невдалій транслітерації. Тому для всебічної ідентифікації персони, про яку йдеться, використовувались як друковані джерела, так і Інтернет-ресурси. Однак про частину персоналій відомостей поки знайти не вдалося, зокрема, це стосується авторів статей.

Журнал «Кіно» (1925–1933) є цінним джерелом біографічної інформації про діячів радянської культури. Загальновідомий внесок українських письменників у становлення національної кінематографії. Тому такими цікавими й актуальними (!) з позиції сьогодення виглядають матеріали розділу «Літературні твори». Це уривки зі сценаріїв кінофільмів «Боротьба Велетнів», «Два дні», «Кахівський Пляцдарм» С. Лазуріна, «Тарас Шевченко» Д. Бузька, «Міжгір'я» Ф. Лопатинського тощо; публіцистика М. Бажана, В. Поліщука, М. Ушакова, О. Мар'ямова; нариси й оповідання С. Жигалки, А. Любченка, К. Поліщука, К. Полонника, В. Охременка, Д. Фальківського; поетичні твори кінематографічної тематики І. Багряного, М. Бажана, М. Вороного, Д. Тася, Б. Тенети та ін. Окремо варто зупинитися на підрозділі «Фейлетони» – блискучий гумор і актуальність тематики творів Ю. Будяка, В. Охременка, Ю. Яновського та ін., безперечно, були б доречними й на сторінках сучасних видань. У мистецтвознавчій літературі поряд із журналом «Кіно» міцно закріпилося прізвище Миколи Бажана. Насправді в жодному з номерів журналу прізвище М. Бажана як редактора не зазначено, проте його вплив на формування політики видання, кількість власних публікацій, присвячених проблемам молодого української кінематографії, зусилля щодо створення профільного видавництва «Укртеатркіновидав», спогади сучасників доводять, що редагування М. Бажана – не міф¹⁸. Сам М. Бажан зізнався: «...а я [М. Бажан. – Н. К.] орудував у новоствореному журналі “Кіно”...»¹⁹. У праці А. Щербака міститься таке свідчення: «...В роки, коли він редагував журнал “Кіно”, навколо цього видання було згуртовано найкращі літературно-мистецькі сили республіки. Сам же Бажан (під різними псевдонімами) виступав автором десятків

найактуальніших, високо професіональних статей з екранного мистецтва»²⁰. Зрозуміти причину відсутності прізвища М. Бажана у складі редколегії журналу «Кіно» та відсутності його праць про кіно в чотиритомному виданні (1974) і у «Вибраних творах» (2002) допомогли спогади О. Бабишкіна, у яких він писав: «...рішуче заперечував мій намір дати бодай в уривках чи з купюрами його статті з початку 1930-х років, серед яких були такі, як “15 років українського кіно”. Він вважав їх вульгарно-соціологічними, неприйнятними, а на мої наполягання подати бодай у витягах, категорично сказав: “Не робіть старому сорому”. Довелось із таким аргументом погодитись»²¹. У 1928 році М. Бажан заснував спеціалізоване видавництво «Укртеатркіновидав», яке проіснувало менш ніж два роки, але за цей час побачили світ книжки з теорії та практики кіно. Спробуємо відтворити і цю сторінку історії – реконструювати книговидавничий каталог спеціалізованого видавництва «Укртеатркіновидав».

До творення журналу «Кіно» причетні також відомі українські художники: К. Болотов, В. Дев'ятнін, М. Глухов, О. Довженко, М. Івасюк, Ф. Красицький, Ю. Кривдін, Б. Крюков, Г. Пустовойт та ін. Ілюстративні матеріали до статей описано як складову бібліографічного опису, окремі ілюстрації, непов'язані з текстом статей, зібрано в розділі «Образотворчі матеріали». Завдяки відомостям із праць І. Корнієнка й І. Золотоверхової²² нам удалося розшифрувати прізвища художників під деякими малюнками і зазначити як маргінальні підписи, так і їхні відповідники.

Дослідження «Матеріали до історії українського кіно» передбачає також вирішення важливого бібліотечного завдання – виявлення найцінніших та найрідкісніших книжкових і періодичних видань кінематографічної тематики для їх подальшого зберігання й надання публічного доступу за допомогою новітніх інформаційних технологій. Дедалі частіше на антикварних сайтах в Інтернеті згадуються видання кінематографічної тематики цих років. Тому бібліотечним працівникам, у тісній співпраці з фахівцями-кінознавцями, необхідно виробити політику подальшого зберігання рідкісних і цінних видань з подальшим оцифруванням раритетів. Таку роботу розпочато в НПБУ, частину видань з історії українського кіно вже представлено в електронній бібліотеці «Культура України» (<http://elib.nplu.org>), зокрема, у фонді Бібліотеки наявні журнали «Кіно» за 1926–1931 роки.

Створення бібліографічної картини історії українського кіно є неможливим без ретельного дослідження й залучення матеріалів про внесок діячів української культури в процес становлення й розвитку українського кіно, тому в межах дослідження планується добірка матеріалів до кінематографічної біографістики.

Утілення цієї масштабної програми слугуватиме збереженню документальної та культурної спадщини українського кіно.

¹ Рік створення.

² Кіномистецтво СРСР : реком. покажч. л-ри / М-во культури УРСР, ДРБ УРСР ім. КПРС ; [уклад. В. Бакалінська]. – К., 1978. – 77, [1] с.; Кіномистецтво Радянської України [1975–1985] : реком. покажч. л-ри / М-во культури УРСР. ДРБ УРСР ім. КПРС ; [уклад. С. М. Остапенко]. – К., 1985. – 32, [2] с.

³ Календар знаменних і пам'ятних дат (1957–2008) : покажч. змісту / НПБУ ; [упоряд. Г. В. Волянська]. – К., 2006. – 106, [2] с. – Л. Биков, С. Бондарчук, М. Гринько, Є. Гуцало, О. Довженко, Ю. Ілленко, І. Кавалерідзе, Т. Левчук, М. Машенко, І. Миколайчук, П. Няtko-Табачникова, С. Параджанов, П. Чардинін.

⁴ Продукція Інформаційного центру з питань культури та мистецтва включає бібліографічні списки «Культура», «Мистецтво» за опублікованими в центральній і регіональній пресі матеріалами (щомісяця); довідкові видання «Лауреати державних та обласних премій України в галузі культури та мистецтва» (щорічно), «Працівники культури та мистецтва, іноземні громадяни, удостоєні державних нагород, почесних звань України» (у 2-х випусках щорічно), «Майстри мистецтв України – лауреати конкурсів» (щорічно); календарі «Знаменні дати і

події року. Культура та мистецтво України»; а також анонси культурно-мистецького життя України й м. Києва «Мистецький місяць» тощо.

⁵ Культура і мистецтво України (1987–1991) : наук.-допом. бібліогр. покажч. / [уклад. О. І. Приходько, наук. консультант В. О. Токарчук, відп. ред. В. О. Кононенко]. – К., 1995. – Ч. I. – 53, [1] с. ; 1995. – Ч. II. – 155, [1] с.; Духовна культура українського народу : реком. покажч. л-ри / НПБ України ; [уклад. С. М. Остапенко]. – К., 1994. – 38 с.; Мистецтво... [1990–1994] (на сторінках укр. вид.) : реком. бібліогр. покажч. / [уклад. С. М. Остапенко] ; М-во культури УРСР. ДРБ ім. КПРС ; М-во культури України. ДРБ ; М-во культури України. НПБ України. [Вип. 1–4]. – 1990–1994.

⁶ Іван Дзюба (талант і доля) : біобібліогр. нарис / бібліогр.-уклад. Т. М. Заморійна ; Нац. парлам. б-ка України. – К. : ВАТ Вид-во «Київ. правда», 2005. – 118 с. – (Шістдесятництво: профілі на тлі покоління ; Вип. 7); Євген Гуцало: «Мені завжди хотілося написати українську душу, український характер...» : біобібліогр. нарис / Нац. парлам. б-ка України ; [бібліогр.-уклад. Т. М. Заморіяна ; наук. ред. В. О. Кононенко]. – К., 2004. – 70 с. – (Шістдесятництво: профілі на тлі покоління ; Вип. 8); Микола Вінграновський : «Все на світі з людської душі» : біобібліогр. нарис / [авт. нарису Л. Б. Тарнашинська ; бібліогр.-уклад. О. О. Гриценко ; наук. ред. Г. І. Гамалій] ; Нац. парлам. б-ка України. – К., 2006. – 106 с. – (Шістдесятництво: профілі на тлі покоління ; Вип. 10).

⁷ Україна в житті і творчості О. Довженка: до 115-річчя від дня народження : каталог виставки / М-во культури і туризму України ; Держ. закл. «Харк. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка» ; [уклад. О. М. Християн, Г. І. Тарнавська]. – Х., 2009. – 32 с. ; Олександр Петрович Довженко : бібліогр. покажч. / Чернігів. держ. обл. універс. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка. – Чернігів, 1994. – 56 с.; Людина, яку любили всі (до 70-річчя від дня народження Л. Ф. Бикова) : інформ. лист / Упр. культури Полтав. обл. держ. адмін. ; Полтав. держ. обл. універс. наук. б-ка ім. І. П. Котляревського. – Полтава, 1998. – 7 с.; «Ні в кого немає таких очей»: Іван Миколайчук. До 60-річчя від дня народження : реком. список л-ри / Львів. держ. обл. універс. б-ка ; [уклад. : І. Лешнівська, О. Галевич, наук. ред. І. Лешнівська, відп. за вип. Н. Письменна]. – Л., 2001. – 17 с.; Доля і ролі Семена Свашенка : біобібліогр. матеріали до 100-річчя від дня народження / Упр. культури Сум. обл. держ. адмін. ; [Г. В. Макаренко, зав. від. мистецтва, ред. С. Ф. Латиш]. – Суми, 2004. – 24 с.; Королева екрану: до 80-річчя з дня смерті Віри Василівни Холодної (5.08.1893–16.02.1919) : інформ. лист / Упр. культури Полтав. обл. держ. адмін. ; Полтав. держ. обл. універс. наук. б-ка ім. І. П. Котляревського ; [матеріал підгот. І. І. Безпалько]. – Полтава, 1999. – 7 с.; Поет екрана Ігор Андрійович Савченко : бібліогр. покажч. / Вінниц. обл. універс. наук. б-ка ім. К. А. Тімірязєва. – Вінниця, 2006. – 23 с. : ілюстр. – (Наші видатні земляки).

⁸ Іван Миколайчук : біобібліогр. покажч. / Упр. культури Чернів. обл. держ. адмін. ; Чернів. обл. універс. наук. б-ка ім. М. Івасюка. – Чернівці, 2011. – 104, [12] с. : фотогр.

⁹ Гаврилюк О., Заславець Г. Дарунок бібліографів / О. Гаврилюк, Г. Заславець // Кіно-Театр. – 2011. – № 6.

¹⁰ Посібники наукової бібліографії, видані в Україні (1991–2005) : наук.-допом. бібліогр. покажч. : [у 2 ч.] / М-во культури України ; Держ. закл. «Нац. парлам. б-ка України» ; [уклад. : Т. М. Заморіяна, Н. І. Тертичка ; відп. ред. В. О. Кононенко]. – К. : ДЗ «НПБ України», 2011. – Ч. 1. – 179 с. ; 2011. – Ч. 2. – 183 с., створений як продовження видання «Бібліографічні покажчики УРСР. 1976–1980».

¹¹ Прикнижкова бібліографія / Держ. закл. «Нац. парлам. б-ка України» ; упоряд. Л. Білинець, наук. ред. Т. Заморіяна. – К., 2008. – 140 с.; Метабібліографія України (2007–2008) : бібліогр. покажч. / Держ. закл. «Нац. парлам. б-ка України» ; упоряд. І. А. Ігнатецька ; наук. ред. В. О. Кононенко. – К., 2009. – 264 с.; Метабібліографія України (2009) : бібліогр. покажч. / Держ. закл. «Нац. парлам. б-ка України» ; упоряд. І. А. Ігнатецька ; наук. ред. В. О. Кононенко. – К., 2010. – 248 с.; Метабібліографія України (2010) : бібліогр. покажч. / Держ. закл. «Нац. парлам. б-ка України» ; упоряд. І. А. Ігнатецька, наук. ред. В. О. Кононенко. – К., 2010. – 280 с.

¹² Лариса Брюховецька : бібліогр. покажч. / [вступ. сл. О. Мусієнко ; бібліогр. : Т. Патрушева, Н. Тертичка, О. Кордюкова]. – К. : Задруга, 2008. – 118, [1] с. : портр. – ISBN 978-966-432-039-6; Скуратівський Вадим Леонтійович : біобібліогр. покажч. / уклад. І. Панченко. – К., 2004. – 86 с. : фотогр.; Журнал «Кіно-Театр» : бібліогр. покажч. змісту (1995–2009) / ред. журн. «Кіно-Театр» ; [уклад. : А. Погрібна, М. Тетерюк, вступ. ст. Л. Брюховецької]. – К. : ВПЦ НаУКМА, 2010. – 278 с. – ISBN 978-966-2410-04-4.

¹³ Сучасна назва – Науково-дослідний інститут пресознавства.

¹⁴ «Кіно» (1925–1933) : сист. покажч. змісту журн. / авт.-упоряд. : Н. Казакова, Р. Росляк ; авт. вст. ст. : Л. Брюховецька, С. Тримбач ; наук. ред. : В. Кононенко, С. Тримбач ; М-во культури України ; Держ. закл. «Нац. парлам. б-ка України». – К., 2011. – 256 с.

¹⁵ *Шупик О. Б.* Становлення українського радянського кінознавства / АН УРСР ; ІМФЕ ім. М. Т. Рильського ; О. Б. Шупик. – К. : Наук. думка, 1977. – 128 с. (Про журн. «Кіно» – у першому розділі «До історії виникнення і формування української кінокритики і кінотеорії» (с. 16–24, 33–36, 38–39, 42, 47)).

¹⁶ *Безклубенко С. Д.* Кіномистецтво та політика : крит. іст.-теорет. нарис / С. Д. Безклубенко. – К. : [Наук. думка], 1991–1995. – 430 с. (Прим. та бібліогр. див.: с. 404–420. Про журнал див.: с. 275–283); *Брюховецька Л. І.* Світовий резонанс українського кіно (на матеріалі журналу «Кіно». Київ, 1925–1930) / Л. І. Брюховецька // Українське мистецтвознавство. – К., 1993. – Вип. 1. – С. 97–103; *Брюховецька Л.* Розквіт і знищення. Журнал «Кіно» (1925–1933) / Л. Брюховецька // Кіно-Театр. – 2006. – № 4 (6). – С. 37–38; *Мочарко А. В.* Висвітлення проблем культурно-мистецького життя в УСРСР у 20-х рр. ХХ ст. в періодичній пресі (в часописах «Кіно», «Кіногазета») / А. В. Мочарко // Культура і мистецтво у сучасному світі. – К., 2004. – Вип. 5. – С. 70–79; *Півторак М. М.* Умови формування кінопреси в українському інформаційному просторі / М. М. Півторак // Ученые записки Тавр. нац. ун-та ім. В. И. Вернадского. – Серия «Филология». – Симф., 2006. – Т. 19 (58). – № 5. – С. 69–75. – Список л-ры. : с. 75 (24 назви); *Півторак М. М.* Українська національна ідея та кінопреса (на прикладі журналу «Кіно» (Харків, Київ, 1925–1933) / М. М. Півторак // Вісн. Харк. ун-ту. – № 766. – Серія «Філологія» ; Вип. 51. – Х., 2007. – С. 98–100. – Бібліогр. : 9 назв.

¹⁷ До № 3/4 [111/112], лют. за 1932 рік.

¹⁸ Енциклопедія для видавця та журналіста / Ю. В. Бондар, М. Ф. Головатий, М. І. Сенченко ; МАУП ; Кн. палата України. – К., 2010. – 400 с. – Бажан Микола Платонович, ред. ж. «Кіно» (1926–1929). – С. 23.

¹⁹ *Бажан М.* Майстер залізної троянди: пам'яті Юрія Яновського // *Бажан М.* Думи і спогади. – К., 1982. – С. 18.

²⁰ *Щербак А. І.* Кіно Миколи Бажана: сторінки історії укр. рад. кіно / А. І. Щербак. – К., 1986. – С. 5.

²¹ *Бабшикін О.* Мудрість // Карбованих слів володар: спогади про Миколу Бажана / [упоряд. Н. В. Бажан-Лауер]. – К., 1988. – С. 70.

²² *Корнієнко І. С.* Українське радянське кіномистецтво. 1917–1929 / Ін-т мистецтвознавства, фольклору та етнографії АН УРСР. – К. : Вид. АН УРСР, 1959. – 144 с. з ілюстр., 22 л. ілюстр.; *Золотоверхова І. І.* Український радянський кіноплакат 20–30-х років : [монографія] / Академія наук Української РСР. Центр. наук. б-ка ; [відп. ред. Б. С. Бутник-Сіверський]. – К. : Наук. думка, 1983. – 127 с. : ілюстр.